

خبر

در دیدار با خانواده شهید امیرعبداللهیان عراقچی: امیدواریم پیروراه شهید امیرعبداللهیان باشیم

هم‌زمان با گرامیداشت هفته دولت، سیدعباس عراقچی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به همراه رئیس دفتر رئیس‌جمهور، معاون رئیس‌جمهور و رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران، دیروز شنبه با حضور در منزل وزیر شهید امیرعبداللهیان، با خانواده این شهید گران‌قدر دیدار کرد. عراقچی در ابتدای این دیدار صمیمانه، با گرامیداشت یاد و خاطره شهید امیرعبداللهیان اظهار کرد: قبل از حضور در اینجا، بر سر مزار شهید امیرعبداللهیان در آستان حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) حضور یافته و از این شهید والامقام درخواست کردم که برای موفقیت دستگاه دیپلماسی کشور دعا کند. رئیس دستگاه دیپلماسی با یادآوری مجاهدت‌ها و تلاش‌های بی‌وقفه و مخلصانه شهید امیرعبداللهیان در هدایت دستگاه دیپلماسی در برهه‌ای حساس، از حضور فرزند او در مراسم معارفه قدردانی و تشکر و اظهار کرد: با توجه به جای خالی شهید امیرعبداللهیان بین کارگزاران نظام در دستگاه دیپلماسی، حضور فرزند ایشان زینت‌بخش و مکمل این مراسم بود. او ابراز امیدواری کرد بتوانیم پیرو راه آن شهید بزرگوار باشیم و در مسیر سربلندی کشور و نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران کام برداریم. همسر و فرزندان شهید امیرعبداللهیان نیز ضمن قدردانی از حضور مسئولان دولت چهاردهم از جمله وزیر امور خارجه در منزل ایشان، برای کارگزاران نظام مقدس جمهوری اسلامی در دولت چهاردهم به‌ویژه وزیر امور خارجه آرزوی موفقیت و سربلندی کردند. در پایان دیدار، با اهدا لوح تقدیر از خانواده شهید امیرعبداللهیان تجلیل شد.

در پیامی به همتای ازبکستانی پزشکیان: روابط ایران و ازبکستان بیش ازپیش تقویت خواهد شد

رئیس‌جمهوری اسلامی ایران در پیامی فرارسیدن سالروز استقلال ازبکستان را به رئیس‌جمهوری و مردم این کشور تبریک گفت. به گزارش ایسنا، مسعود پزشکیان رئیس‌جمهوری اسلامی ایران در پیام تبریک سالروز استقلال ازبکستان به «شوکت میرضیایف»، رئیس‌جمهوری ازبکستان، اظهار کرد: بر این باورم روابط مبتنی بر احترام متقابل دو کشور بیش‌ازپیش تقویت خواهد شد و در دولت چهاردهم جمهوری اسلامی ایران نیز توسعه همکاری با کشورهای همسایه و منطقه به‌ویژه جمهوری ازبکستان در اولویت سیاست خارجی است.

یادداشت

فسادستیزی ایرانی گزارش یک خطا

عقربا
ادامه از صفحه اول

در این میان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار، تلاش دولت و دولتمردان برای جلب اعتماد مردم است. اگر مردم به مسئولان و عملکردشان اطمینان کافی داشته باشند، نمره ذهنی بالاتر از نمره واقعی خواهد بود و اگر جامعه گرفتار بی‌اعتمادی مغرط باشد، وضعیت دوم بروز خواهد کرد.

شواهد فراوانی از عالم واقع هر ناظر بی‌طرفی را به این باور می‌رساند که در جامعه امروز ایران وضعیت دوم حاکم است. به این معنی که هرچند از مجموعه مدیران و صاحب‌نمصابان کشور فقط تعداد اندکی گرفتار مناسبات رانتی آن‌چنانی هستند و اکثریت با آن گروهی است که توانسته‌اند سلامت خود را تا حد رضایت‌بخشی حفظ کرده و آلوده نشوند، باین‌حال گزاره‌های زیر به‌عنوان باور رایج شهروندان بارها و بارها به گوش ناظران می‌رسد: «همه سزورته یک کرباس‌اند!»، «همه دزد هستند!»، «همه به فکر جیب خودشان هستند!» و…

عامل اصلی بروز این وضعیت از یک سو این واقعیت است که شبکه فساد به دلیل حرکت هماهنگ خود معمولاً نمودی بیشتر از اندازه واقعی خود دارد، درحالی‌که جامعه پاکدستان ناهماهنگ بوده و کمتر دیده می‌شوند؛ درست مشابه وضعیتی که در میدان سیاست یک گروه کوچک و کم‌تعداد می‌تواند با تسلط بر تریبون‌های عمومی آن‌چنان سرورصدایی ایجاد کند و خود را قدرتمند و بر‌تعداد بنمایاند که همگان را مرعوب کند. از سویی دیگر این واقعیت را نیز نمی‌توان نادیده گرفت که بسیاری از دست‌اندرکاران و متولیان امر درک روشنی از ضرورت اقناع مردم در میدان فسادستیزی ندارند. از این‌رو مجموعه فعالیت‌های نهادهای ناظر در میدان مبارزه با فساد هرچند از دید نگارنده ناکافی بوده و تناسبی با میزان فساد رایج در کشور ندارد، اما همین میزان اندک فعالیت و مقابله موفقیت‌آمیز با مفسدان هم به‌درستی اطلاع‌رسانی نشده و ایسن امید را در مردم برنمی‌انگیزد که دستگاه مولوی مبارزه دیر یا زود سرآغ مفسدان خواهد رفت.

در یک پرونده درحالی‌که افکار عمومی انتظار دارد فلان مقام مسئول حداقل به‌عنوان مطلع احضار و بازجویی شود، اصلاً نامی از وی برده نمی‌شود و هیچ توضیح قانع‌کننده‌ای به افکار عمومی داده نمی‌شود که منطق این احضارنکردن چیست. در پرونده‌ای دیگر نقل و انتقالی مشکوک در مورد یک دارایی ارزشمند اتفاق می‌افتد، متولیان امر افرادی را احضار کرده و بررسی پرونده را آغاز می‌کنند، اما اصلاً نیاز نمی‌بینند که به مردم گزاشی بدهند که این پرونده در دست رسیدگی است! یا شایعاتی در مورد رفتار متخلفانه فلان مقام مسئول در جامعه منتشر می‌شود و طرف مقابل به گفتن یک جمله مبهم «تکذیب می‌شود» بسنده می‌کند و هیچ مقام بالاتری نه از او توضیح می‌خواهد و نه به مردمی که هزاران سؤال برایشان مطرح شده، سخنی می‌گوید.

همه این موارد نشان از این واقعیت تلخ دارد که بسیاری از صاحب‌نمصابان به اهمیت ارتباط صادقانه با مردم و تلاش برای قانع‌کردن آنان اندک آگاهی‌ای ندارند. در چنین شرایطی است که ایده مبارزه با فساد در پشت درهای بسته مطرح می‌شود، مبارزه‌ای که شاید بتواند شاخص واقعی را اندکی بالا ببرد، اما کمکی به بهبود شاخص ذهنی نمی‌کند.

در جامعه‌ای که شاخص ذهنی سلامت پایین‌تر از شاخص واقعی باشد، به بیان دقیق‌تر متولیان امر خود را مجازالغیبه کرده‌اند و در نتیجه اعتماد عمومی خدشه‌دار شده و همراهی عمومی با برنامه‌های بلندمدت توسعه به کمترین میزان ممکن کاهش می‌یابد. در این شرایط بسیاری از فعالان اقتصادی انگیزه‌ای برای تداوم و گسترش فعالیت خود پیدا نمی‌کنند، نخبان تمایل بیشتری به مهاجرت از خود نشان می‌دهند و سرمایه‌های اجتماعی روزبه‌روز آفول می‌کند و شوربوختانه تمایل به رفتار مفسدانه در سطح جامعه بیشتر می‌شود.

مبارزه‌به ای‌امان با فساد حتی در جوامعی که میزان گسترش فساد در آنها به‌مراتب از جامعه ما کمتر است نیز یک ضرورت انکار‌ناپذیر بوده و به طریق اولی برای ما به‌اصطلاح از نان شب هم واجب‌تر است، اما در همان قدم اول متولیان امر باید متوجه این خطای راهبردی خود شده و در کنار گسترش ابعاد مبارزه و افزودن بر درجه جدید آن، برای جلب اعتماد عموم مردم و همراه‌کردن آنان در این مبارزه مقدس تلاش کنند. لازمه این امر کنارگذاشتن تعارف و ارائه اطلاعات بیشتر در مورد پرونده‌های فساد و انتخاب شیوه‌هایی از مقابله است که بتواند افکار عمومی را قانع کرده و در نهایت شاخص ذهنی سلامت جامعه را افزایش دهد.

شب گذشته مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری ایران نخستین گفت‌وگوی تلویزیونی خود را برای مردم و در پاسخ به پرسش‌های مردم برگزار کرد. او همچنان شعارهای انتخاباتی خود را تکرار کرد و وعده داد که آنها را فراموش نخواهد کرد. طی روزهای گذشته نیز محافل سیاسی و اجتماعی کشور بعد از معرفی کابینه همواره نیم‌نگاهی جدی به آینده برنامه‌های مسعود پزشکیان داشته‌اند، اما رئیس‌جمهوری همواره با همان کلام و برخورد‌های صادقانه خود از وعده‌هایش عقب‌نشسته است و همچنان بر این باور است که مسیر را برای اجرای وعده‌هایش همسوار می‌کند، منتهی با این پیش‌فرض که همه شهروندان، از گروه‌های مختلف سیاسی در قالب وقاف ملی همراه او باشند و در گردونه فعالیت‌های خرد و کلان سیاسی، حذف‌کردن جای خود را به جذب‌کردن بدهد. مسعود پزشکیان در اولین گفت‌وگوی تلویزیونی با مردم ضمن گرامیداشت یاد و خاطره شهدای دولت و ابراز امیدواری برای خدمت‌رسانی به مردم، با این تأکید که تا آخر با شمایم، در بخشی از سخنانش تصریح کرد: «هر ماه یک بار می‌توانم با شما صحبت کنم و حرف خود را بگویم و حرف مردم را بشنوم. بر آنچه گفتیم پایبندیم و سعی می‌کنیم با مردم صادق باشیم و جز راست نگوئیم». این چشم‌انداز دقیقاً همان رویکردی است که گمان می‌رود جایگاه متفاوتی را برای رئیس‌دولت چهاردهم به وجود آورده است.

رئیس‌جمهور در ادامه سخنانش گفت: «می‌خواهیم مشکل مردم را حل کنیم. شاخص ما رضایت مردم است. به‌شدت تحت تحریم آمریکا و اروپا هستیم، ولی باید با مردم مهربانانه بر خورد کنیم. به آنها بگوئیم. بر بخرد با مردم رطبی به تحریم ندارد. این نوع برخورد با مردم ششخص عملکرد مسئولان دولتی است. باید تبعیض را از بین ببریم و دنبال عدالت و رفع محرومیت باشیم.

رئیس‌جمهور در ادامه سخنانش گفت: «می‌خواهیم مشکل مردم را حل کنیم. شاخص ما رضایت مردم است. به‌شدت تحت تحریم آمریکا و اروپا هستیم، ولی باید با مردم مهربانانه بر خورد کنیم. باید جواب محترمانه به مردم بدهیم و اگر نتوانیم خدمتی به آنها بدهیم باید محترمانه به آنان بگوئیم.»

اعضای دولت بر اساس وفاق ملی انتخاب شدند

او ادامه داد: هفته آینده قرار است نشست خبری بگذاریم. مشکل تا الان این بود که باید دولت را تشکیل می‌دادیم و ببینیم با چه کسانی می‌خواهیم کار کنیم. از رئیس‌مجلس برای رای بسیار جالب به وزیر اار کابینه تشکر می‌کنم. در هیچ دولتی میانکین رای این میزان نبوده است. اعضای دولت بر اساس وفاق ملی انتخاب شدند؛ از دولت شهید رئیسی، روحانی، مستقل و آقای طبیب‌نیا به عنوان مشاور من حضور دارند و هر هفته جلسه داریم و بر اساس برنامه حرکت می‌کنیم. باید اختلاف سلیاق را به هم نزدیک کنیم. با حدود ۴۰ کشور مذاکره کرده‌ایم و در حال انتقاد پیمان هستیم.

وضعیت موجود از مردم می‌بیند

پزشکیان درباره وضعیت کشور گفت: وضعیت موجود را مردم می‌بینند، تورم و گرانی وجود دارد. گندمکاران، پرستاران، بازنشستگان و فرهنگیان مشکل دارند. ناتر از برق داریم، پولی

رئیس جمهوری در نخستین گفت و گوی تلویزیونی خود با مردم سخن گفت

تا آخر با شمایم

که برای گندمکاران در قانون پیش‌بینی شده بود، ۱۲۰ همت بود که در صندوق هم این مبلغ وجود نداشت. گندم کش‌شدته بالای این مبلغ بود، ولی تمهیداتی دیده شد تا مشکلات را حل کنیم و ان‌شاءالله حل خواهیم کرد.

باید برای نخبگان، سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان احترام قائل شویم

رئیس دولت چهاردهم ادامه داد: نمی‌خواهم گذشته را نقد کنم؛ الان باید دست به دست دهیم و با وفاق و نگاه به سند چشم‌انداز حرکت کنیم. قرار است ما بهترین و الهام‌بخش باشیم و دیگران از ما الگو بگیرند، پس باید نخبگان و سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان را ببینیم و برای آنها احترام قائل شویم و اجازه دهیم توانمندی خود را بروز دهند؛ ولی ما در این مواقع حسودی می‌کنیم و این گیر کار ما است.

برخورد با مردم ربطی به تحریم ندارد

او تأکید کرد: ما می‌خواهیم مشکل مردم را حل کنیم. شاخص ما رضایت مردم است. به‌شدت تحت تحریم آمریکا و اروپا هستیم ولی باید با مردم مهربانانه برخورد کنیم. باید جواب محترمانه به مردم بدهیم و اگر نتوانیم خدمتی به مردم بدهیم باید محترمانه به آنها بگوئیم. برخورد با مردم ربطی به تحریم ندارد. این نوع برخورد با مردم ششخص عملکرد مسئولان دولتی است. باید تبعیض را از بین ببریم و دنبال عدالت و رفع محرومیت باشیم.

اقتصاد به مسائل خارجی ارتباط دارد

رئیس‌جمهور درباره برنامه خود برای تورم مهار گفت: دیروز وزیر اقتصاد در مجلس برنامه‌ها را گفت. برنامه هفتم باید مینا باشد که اگر به اصلاح نیاز دارد، انجام شود. ما باید اختلاف داخلی، مشکلات با همسایه‌ها و دنیا را حل کنیم. به هر حال اقتصاد به مسائل خارجی ارتباط دارد.

او در پاسخ به این پرسشی که آیا تورم را تا پایان سال به ۳۰ درصد می‌رسد، بیان کرد: تمام تلاش خود را می‌کنیم ولی این هدف به تحولات جهان و مسائل داخلی هم بستگی دارد. وزارت اقتصاد فعال است و آقای طبیب‌نیا به عنوان مشاور من حضور دارند و هر هفته جلسه داریم و بر اساس برنامه حرکت می‌کنیم. باید اختلاف سلیاق را به هم نزدیک کنیم. با حدود ۴۰ کشور مذاکره کرده‌ایم و در حال انتقاد پیمان هستیم.

باید نگاه مشترکی را برای تمامی ایرانیان ایجاد کنیم

رئیس‌جمهور در ادامه در پاسخ به پرسشی درباره مفهوم وفاق ملی، اظهار کرد: اعتقاد این است که وحدت و انسجام مسلمانان یک اصل است. مسلمانان با هم برادر هستند و باید

محم‌علی بهمنی قاجار، حقوق‌دان در گفت‌وگو با «شرق»

وفاق ملی به رابطه نهاد وکالت ودستگاه قضا هم رسید

انتخابات کانون وکلای دادگستری بعد از فرازوشیب‌های فراوان و حذف گسترده نامزدها در دوره قبل، یکی از پرخبرترین انتخابات‌های نهاد مدنی وکالت بود. در این سال‌ها از یک سو، استقلال نهاد وکالت با چالش جدی مواجه بود و از سوی دیگر، انتخابات آزاد این نهاد مدنی در محاق بود. اما چندی پیش با اعلام اسامی نامزدهای تأیید صلاحیت شده، برخلاف رویه حذفی که در چند دوره قبلی پیش گرفته شده بود، شاهد تأیید صلاحیت گسترده داوطلبان هستیم. اتفاقی بسیار برای این نهاد وکالت که قرار است در گسترش عدالت نقشی مهم ایفا کند و استقلالش از دستگاه قضا، دادرسی عادلانه را تضمین کند. این روزها که وفاق

ملی گره‌های سیاست داخلی را می‌گشاید، یکی از ارکان این گروه‌کنشایی‌ها همراهی دستگاه قضا با

دولت بوده که گویا به کمک و همراهی با نهادهای مدنی ازجمله نهاد وکالت هم رسیده است. از این‌رو با اعلام نتایج تأیید صلاحیت داوطلبان سی‌وسومین دوره انتخابات هیئت‌مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز که با تأیید صلاحیت گسترده داوطلبان و کاهش چشمگیر در رد صلاحیت‌ها همراه بود، با دکتر محمدعلی بهمنی‌قاجار، وکیل دادگستری به گفت‌وگو نشستیم و چندوجون وضعیت نهاد وکالت در این دوره از انتخابات را جوینا شدیم.

●●●

❗ آقای دکتر بعد از مدت‌ها شاهد گشایشی در امر انتخابات کانون وکلای مرکز هستیم. ابعاد تأیید صلاحیت‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

از ابتدای فرایند انتخابات با توجه به اینکه شعبه رسیدگی‌کننده به صلاحیت داوطلبان تغییر کرده بود، این امیدواری در بدنه وکلا ایجاد شده بود که در تأیید صلاحیت‌ها سخت‌گیری‌ها و اعمال نظر شخصی وجود نداشته باشد و قانون ملاک قرار بگیرد. خوشبختانه نتیجه‌ای که اعلام شد حتی از پیش‌بینی‌ها هم فراتر بود و می‌توان گفت خوش‌بین‌ترین افراد نیز چنین حجم گسترده‌ای از تأیید صلاحیت‌ها را پیش‌بینی نمی‌کردند؛ چراکه برخی از داوطلبان که در دوره‌های پیش مرتباً رد صلاحیت می‌شدند، تأیید صلاحیت شدند. برخی از مدیران سابق که تصور می‌شد موضع انعطاف‌ناپذیری نسبت به حضور آنان وجود دارد، تأیید صلاحیت شدند. این موارد اهمیت زیادی دارد و می‌توانم بگوئیم که موجب امیدواری قاطبه وکلا شده است و بدنه وکلای دادگستری از نتیجه تأیید صلاحیت‌ها بسیار شادمان هستند و آن را به فال نیک گرفته و مقدمه‌ای برای همکاری و همدلی بیشتر میان قوه قضائیه و نهاد وکالت تلقی می‌کنند.

❗ چرا این حساسیت و عدم انعطاف نسبت به برخی از مدیران سابق کانون وکلا وجود داشت؟

به نظر می‌رسد این عدم انعطاف ناشی از اعمال سلیاق شخصی بود؛ چراکه این مدیران در مدت مسئولیت بر مبنای قانون عمل کرده بودند و هیچ نقطه ضعف شخصی و مدیریتی نداشته و در صنف بسیار محبوب هستند و رویکرد تعاملی و همدلانه نیز با قوه قضائیه دارند. تأکید آنان بر

در برابر دشمنان خود متحد باشند. این توصیه پیامبر اسلام است. اصلاح بین مسلمانان از نماز و روزه بین ما ارزش بیشتری دارد این حدیث امام علی است. اگر تحمل شنیدن نظر مخالف را نداریم چرا در نماز می‌گوئیم اهدنا الصراط المستقیم؟ برای رسیدن به صراط مستقیم باید نظرات مختلف را شنید. چشم‌انداز و نگاه مشترکی را باید برای تمامی ایرانیان ایجاد کنیم و سخنان مختلف هم شنیده شود.

همه باید به سمت اجرای برنامه و قانون حرکت کنیم

پزشکیان تأکید کرد: قانون و برنامه باید بر اساس سیاست‌های کلی نوشته شود و بدل به یک میثاق مشترک شود. آنجا دیگر نباید محل اختلاف باشد. باید همه وحدت کنند. نگوئیم این برنامه را قبول ندارم، این‌طور یعنی نفاق. همه باید به سمت اجرای برنامه هم وحدت داشته باشیم.

رئیس‌جمهور گفت: در دولت هم همه وزارتخانه‌ها مکلف به اجرا و زمان‌بندی اجرای قوانین و برنامه‌ها به سهم و مسئولیت خود هستند. اگر جایی هم امکان اجرا وجود ندارد باید هر وزارتخانه توضیح دهد چرا! یک ابزار نظارتی هم درست خواهیم کرد که این روند به درستی طی شود. این مسیری است که در هر استان هم به مسئولان آن استان اعلام و ابلاغ می‌شود. ما اکنون در همین مسیر و اجرایی‌کردن همین روند در حال حرکت هستیم. وی در پاسخ به پرسشی درباره برنامه دولت برای رفع ناترازی بانک‌ها افزود: باید در این زمینه طوری عمل کنیم که مردم ضرر نکند. اگر بگوئیم یک بانک ناتراز است و آن را تعطیل کنیم مردمی که به اعتماد نظام آمدند و آنجا سپرده‌گذاری کردند را چگونه پاسخ دهیم.

مراجعه به کارشناسی از نکات مورد تأکید دولت است

پزشکیان ادامه داد: در مورد بورس هم وزیر اقتصاد نظرات خود را براساس چارچوب و مسیر برنامه و قانون بیان می‌کند. از کارشناسان هم نظرخواهی می‌کنیم. مراجعه به کارشناسی از نکات مورد تأکید دولت است که از ایده‌های مختلف، الگو به دست آوریم و عمل کنیم تا ثباتی که لازم است را در جامعه ایجاد کنیم.

رئیس‌جمهور یادآور شد: راه درست را باید پیدا کنیم و برای اجرای آن برنامه درست داشته باشیم و تحقق آن برنامه را به آدم درست بسپاریم.

او همچنین در پایان سخنانش قولش را برای مردم تکرار کرد که برای انجام وعده‌هایش همه تلاش خود را به کار بگیرد. او خطاب به مردم و با این جمله گفت‌وگوی خود را به پایان رساند: «تا آخر با شمایم.»

یادداشت

عباس عبدی و چارچوب سیاست‌ورزی در ایران

انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، خرداد ۷۶ و رخدادهای ۸۴،۷۸، ۸۸، ۹۸ و ۱۴۰۱ حوادثی است که این تجربه تاریخی را شکل داده و سبب شده جهان فکری جدیدی شکل بگیرد که پنج نیروی پیش‌گفته را واجد اشتراکاتی کرده است. به این قرار:
۱. ضرورت تنش‌زدایی و رفع دیپلماتیک تحریم‌ها.
۲. دین‌مداری (با دست‌کم مخالفت‌نکردن با دین‌داری).
۳. باور به توسعه.
۴. حفظ محیط زیست و پذیرش تنوع فرهنگی درباره زنان و جوانان. البته این نقاط مشترک هم‌وزن نیستند اما همه سخن در این است که این اشتراکات پنج‌گانه در میان آن پنج جریان اجتماعی، نیروی مدنی کم‌نظیری (به اختصار نیروی پنج در پنج) را در ایران فراهم آورده است که نقش و قدرت قواعد ساختاری ناشی از قانون اساسی را تضعیف کرده است. گویی غیر از انقلابیون خالص‌گرا، همه آن نیروها و حتی برخی از عناصر اصلی حاکمیت، به اتحاد معنایی ناوشته (و البته فعلاً شکننده‌ای) دست یافته‌اند. این اتحاد ناوخته «آژسون خجالتی» خود را در انتخابات اخیر ریاست‌جمهوری نشان داد. اینکه عباس عبدی می‌گوید «ما وارد وضعیت تازه‌ای شده‌ایم و روش‌ها و رویکردهای گذشته پاسخ‌گوی شرایط جدید نیست و ضرورت تغییر آن کاملاً مشهود است» را این‌گونه می‌فهمم.

اینک پرسش‌ها و دغدغه‌ها این چنین است:

۱- آیا جریان اصلاحات به لحاظ تحلیلی این تحول جامعه‌شناسختی را می‌پذیرد؟ یا اینکه کمکان کنشگری سیاسی آن به تجربیات تلخ گذشته آنان و محرومیت‌هایی که کنشگران اصلی آن از سر گذرانده‌اند، بستگی خواهد داشت؟

۲- آیا کنشگری سیاسی جناح‌های گوناگون در ایران از بند خصلت‌های روان‌شناسی افراد به در می‌آید و مبتنی بر درک تحولات ساختارهای اجتماعی می‌شود؟

۳- آیا اساساً این تحول اجتماعی جدید (پنج در پنج) واقعا می‌تواند واجد چشم‌اندازی مثبت در توازن سیاسی در ایران باشد و قواعد اساسی قدرت را که ناشی از قانون اساسی است، به‌گونه‌ای توازن ببخشد که ثبات نظام سیاسی را در هم نریزد و فتنه‌هایی برنیاورد و شهرآشوبی نکند و چرخه پیشین روزگار را نکرדاند؟

۴- آیا کشایش اخیر در حوزه رسمی قدرت ناشی از درک تحولات اجتماعی از طرف صاحبان قدرت است؟ آیا ناشی از درک ضرورت تاریخی است؟ و آیا اساساً می‌توان با این رسن به آن سمن رسید؟

اگر پاسخ مثبت باشد، یعنی زمین بازی برای کشش سیاسی فراهم شده است، اما مهم آن است که مقدمات انتخاباتی هرچه باشد، هنوز آرای انتخاباتی در ایران «شمرده» می‌شود و این سبب شده است تا آرای باطله نیز خودنمایس کند و واجد معنای سیاسی شوند و نیز سبب شده تا خودنمایانه سلب‌بری‌ها و ارکان قدرت به‌خوبی شناسایی شود. آیا این یعنی زمینه و زمانه برای بازی سیاسی خودنمایانه مردمان فراهم است؟ جامعه ما نشان داده است که بازی را می‌فهمد و مهم‌تر از آن اینکه با ما «بازی می‌کند»؛ چه در قالب تحریم، چه رای باطله و چه رای به هر یک از نامزدها. اگر چنین است، پرسش بعدی این است که آیا تا زمانی که «رای‌ها به‌درستی شمرده می‌شوند» مجالی برای تغییرات اندک وجود دارد؟ آیا دوران «دموکراسی سنتیز» سبوی نشده است و می‌تواند جای خود را به دموکراسی وفاق بدهد؟ و آیا اساساً برخی از اصلاح‌طلبان و دگراندیشان سیاسی راه مسالمت‌آمیزی غیر از عدول از سنتیز و «گریز به وفاق» دارند؟ مهم این است که هرگونه اصلاحی مسبوق به اصلاحات فرهنگی در جامعه ایران است و به قول ناصرالملک «نمی‌توان ران نیخته شستری را به زور در گلوی بیمار کرد تا شفا یابد».